

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кравець Р. А.

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету
ORCID ID: 0000-0002-7459-8645

Погранична Н. М.

викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету
ORCID ID: 0009-0008-7027-4441

У статті здійснено теоретичне обґрунтування засад інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови в закладах вищої освіти як одного з провідних чинників підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах глобалізації та європейської інтеграції. Проаналізовано сучасні підходи вітчизняних і зарубіжних учених до трактування сутності інтернаціоналізації освіти, визначено її концептуальні засади, структурні компоненти та провідні напрями реалізації у системі університетської освіти. Методологічну основу дослідження становили аналіз, синтез, систематизація, узагальнення й порівняння філософської, психолого-педагогічної, лінгводидактичної літератури, нормативно-правових документів і міжнародних стратегій розвитку вищої освіти. Узагальнення результатів дослідження дало змогу визначити сутність інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови як цілеспрямованого процесу інтеграції міжнародного, міжкультурного та глобального компонентів у зміст професійної іншомовної підготовки. Обґрунтовано, що структурна організація цього процесу охоплює цільовий, змістовий, процесуальний, компетентнісний і результативний компоненти. Встановлено, що ефективна реалізація інтернаціоналізації забезпечується шляхом використання методологічних підходів ESP, EAP, CLIL, EMI, концепції *Internationalization at Home*, а також сучасних цифрових технологій і форм міжнародної академічної взаємодії. Наукова новизна дослідження полягає у систематизації теоретичних підходів до інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови, уточненні її сутності, структури та функцій у системі професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання під час розроблення стратегій інтернаціоналізації закладів вищої освіти, модернізації освітніх програм, удосконалення змісту дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Ділова іноземна мова», а також проектування навчально-методичного забезпечення іншомовної підготовки.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, зміст навчання, іноземна мова, професійна іншомовна підготовка, міжкультурна компетентність, інтернаціоналізація вдома, міжнародний освітній простір.

Kravets R. A., Pohranychna N. M. Theoretical foundations of the internationalization of foreign language teaching content in higher education institutions

The article provides a theoretical substantiation of the foundations of the internationalization of foreign language teaching content in higher education institutions as one of the key factors in enhancing the quality of future professionals' training in the context of globalization and European integration. The research analyses contemporary approaches of Ukrainian and international scholars to interpreting the essence of educational internationalization and identifies its conceptual foundations, structural components, and principal areas of implementation within the university education system. The methodological framework of the research comprised the analysis, synthesis, systematization, generalization, and comparison of philosophical, psychological and pedagogical, and language-teaching literature, regulatory and legal documents, and international higher education development strategies. Generalization of the research findings made it possible to define the internationalization of foreign language teaching content as a purposeful process of integrating international, intercultural, and global components into the content of professional foreign

language training. It has been substantiated that the structural organization of this process encompasses goal-oriented, content, procedural, competency-based, and outcome components. It has been established that the effective implementation of internationalization is facilitated through the application of methodological approaches ESP, EAP, CLIL, EMI, the concept of Internationalization at Home, as well as contemporary digital technologies and forms of international academic interaction. The scientific novelty of the research lies in systematizing theoretical approaches to the internationalization of foreign language teaching content and clarifying its essence, structure, and functions within the system of professional training of higher education students. The practical significance of the findings reveals their potential application in developing internationalization strategies for higher education institutions, modernizing educational programmes, improving the content of the courses "Foreign Language for Specific Purposes" and "Business Foreign Language", and designing teaching and methodological support for foreign language training.

Keywords: internationalization of higher education, teaching content, foreign language, professional foreign language training, intercultural competence, internationalization at home, international educational space.

Вступ. Посилення міждержавної взаємодії виступає однією з провідних тенденцій еволюції сучасних економічних, політичних, соціальних, культурних та освітніх систем. Приведення національного освітнього простору у відповідність до загальноєвропейських орієнтирів і рекомендацій у галузі вищої освіти зумовлює потребу оновлення навчальних планів, удосконалення змістового наповнення професійно орієнтованих дисциплін. Водночас суспільний розвиток актуалізує потребу держави у підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах міжнародного ринку праці, здійснювати продуктивну взаємодію з етнофорами та розв'язувати професійні й соціальні задачі на засадах полікультурного мислення. Зазначені обставини обумовлюють необхідність інтернаціоналізації освітньої сфери.

Особливе значення в реалізації цього процесу належить закладам вищої освіти. На сучасному етапі вони активно долучаються до формування економіки знань, що пов'язано зі зростанням конкурентної боротьби між університетами за місце на ринку освітніх послуг, розширенням міжнародного співробітництва у сфері науково-дослідної діяльності, упровадженням найбільш ефективних зарубіжних моделей організації діяльності ЗВО з урахуванням власних потреб, трансформаціями ринку праці, які висувують підвищені вимоги до мобільності працівників та їхньої готовності до професійної діяльності в полікультурному середовищі.

Здебільшого зазначені чинники розглядаються як критерії визначення успішності університетів. Водночас інтернаціоналізація

вищої освіти охоплює два взаємопов'язані напрями: з одного боку, вона передбачає уніфікацію окремих складників освітньої діяльності різних країн, зокрема навчальних планів і освітніх програм, а з іншого – забезпечує академічну мобільність науково-педагогічних працівників і студентів.

Проблематика інтернаціоналізації освітнього простору знайшла широке відображення у науковому доробку як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Теоретичні та практичні засади формування загальноєвропейського освітнього простору в умовах інтернаціоналізації вищої освіти стали предметом дослідження А. Вербицької [4] і Г. Товканець [18]. Концептуальні положення інтернаціоналізації як чинника забезпечення конкурентоздатності закладів вищої освіти обґрунтовано у дослідженнях О. Воробйової [1], М. Дебич [1; 7], І. Линьової [1], В. Лугового [1], О. Оржель [1], Т. Пилаєвої [12], О. Слюсаренко [1], Ж. Таланової [1], К. Трими [1]. Питання, пов'язані зі здобуттям вищої освіти іноземними студентами, ґрунтовно проаналізовано у наукових працях Ю. Гришук [6].

Результати аналізу наукової літератури засвідчують відсутність комплексного дослідження, у якому проблема інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови в університетах України була б предметом цілісного наукового осмислення. У зв'язку з цим недостатній рівень теоретичної розробленості зазначеної проблематики разом з її вагомою соціальною значущістю зумовлює необхідність дослідження сучасного стану інтернаціоналізації українських закладів вищої освіти, характеристики процесу інтернаціоналізації змісту

навчання іноземної мови як засобу підвищення рівня професійної підготовки студентів, визначення передумов, що забезпечують його реалізацію.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні сутності інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови в закладах вищої освіти, систематизації сучасних наукових підходів до її розуміння, визначенні структурних компонентів цього процесу, характеристиці основних напрямів його реалізації в умовах європейської інтеграції та обґрунтуванні ролі інтернаціоналізації іншомовної підготовки як чинника підвищення якості професійної освіти і формування готовності здобувачів вищої освіти до діяльності в міжнародному академічному та професійному середовищі. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: здійснити аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових підходів до трактування сутності інтернаціоналізації вищої освіти та інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови; узагальнити теоретико-методологічні концепції інтернаціоналізації освітнього простору, представлені у сучасному міжнародному та українському науковому дискурсі; визначити роль іноземної мови в реалізації стратегій інтернаціоналізації закладів вищої освіти й забезпеченні академічної та професійної мобільності; охарактеризувати основні напрями інтернаціоналізації змісту іншомовної підготовки в університетах України та зарубіжних країн; систематизувати концептуальні підходи до визначення поняття «інтернаціоналізація освіти» та здійснити їх порівняльний аналіз; обґрунтувати структурні компоненти інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови у закладах вищої освіти; визначити педагогічний потенціал сучасних методологічних підходів (ESP, EAP, CLIL, EMI, Internationalization at Home) у процесі інтернаціоналізації іншомовної підготовки; окреслити перспективні напрями подальшого розвитку теоретичних засад інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови в системі вищої освіти.

Методи та методики дослідження. Дослідження виконано на засадах комплексного теоретико-методологічного підходу. Для

досягнення поставленої мети використано взаємодоповнювальні методи наукового пізнання. Аналіз, синтез, порівняння, систематизацію й узагальнення застосовано для опрацювання філософської, психолого-педагогічної, лінгводидактичної та науково-методичної літератури з проблем інтернаціоналізації вищої освіти й навчання іноземних мов. Метод теоретичного аналізу використано для вивчення концепцій інтернаціоналізації освіти, інтернаціоналізації курикулуму, інтернаціоналізації вдома, CLIL, ESP, EAP, EMI та для визначення сучасних тенденцій розвитку міжнародного освітнього простору.

Порівняльно-педагогічний аналіз дав змогу зіставити український і зарубіжний досвід інтернаціоналізації освітньої діяльності, визначити спільні та відмінні підходи до організації іншомовної професійної підготовки в закладах вищої освіти різних країн. Контент-аналіз міжнародних стратегічних документів, нормативно-правових матеріалів, інституційних стратегій розвитку університетів, рекомендацій міжнародних організацій та результатів сучасних наукових досліджень забезпечив можливість встановити провідні тенденції розвитку інтернаціоналізації освітнього простору.

Методи класифікації, структурно-функціонального аналізу та моделювання використано для систематизації наукових підходів до трактування поняття «інтернаціоналізація освіти», визначення структурних компонентів інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови та побудови їх концептуальної моделі. На підставі узагальнення результатів дослідження сформульовано авторське трактування інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови, визначено її структурні компоненти, педагогічні функції та основні напрями практичної реалізації у закладах вищої освіти.

Результати. У XXI столітті міжнародна співпраця між університетами посідає провідне місце серед пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти, оскільки забезпечує поширення та універсалізацію знань, розширює можливості доступу різних соціальних груп до здобуття вищої освіти, стимулює формування міжнародних критеріїв і стандартів забезпечення її якості, підсилює інноваційну

спрямованість освітнього процесу та орієнтує його на перспективні потреби суспільного розвитку. Водночас така взаємодія виступає важливим чинником зміцнення міжнародного академічного співробітництва. Україна також активно долучається до процесів глобалізації та європейської інтеграції, що знаходить своє відображення у зростанні кількості закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку іноземних громадян. Так, якщо у 2015–2016 навчальному році освітні послуги для іноземних здобувачів надавали 185 університетів, то сьогодні професійна підготовка іноземних студентів здійснюється вже у 369 ЗВО [2].

Серед закладів вищої освіти України, які мають найбільший попит на міжнародному ринку освітніх послуг, провідні позиції посідають Київський національний університет технологій та дизайну (1 536 осіб), Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (1 440 осіб), Сумський національний аграрний університет (1 180 осіб), Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (886 осіб), Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут» (800 осіб), Національний університет біоресурсів і природокористування України (728 осіб), ПЗВО «Міжнародний Європейський університет» (624 особи), ПЗВО «Університет медицини та соціальних наук» (490 осіб), Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (466 осіб), Запорізький державний медико-фармацевтичний університет (427 осіб) [2].

Детальні відомості щодо умов вступу іноземних громадян до українських закладів вищої освіти, алгоритму подання документів, переліку освітніх програм представлені на онлайн-порталі «Study in Ukraine», створеному Українським державним центром міжнародної освіти. На цьому ресурсі також окреслено ключові чинники, що зумовлюють зацікавленість іноземних вступників здобуттям вищої освіти в українських ЗВО. Серед них виокремлюються належний рівень якості освітніх послуг, престижність української вищої освіти, доступна вартість навчання, помірні витрати на проживання, забезпечення іноземним студентам прав і свобод на рівні

з громадянами України, відносно нескладні умови вступу, що передбачають наявність відповідного середнього бала документа про освіту та проходження співбесіди, спрощені механізми організації навчання для студентів з-за кордону й належний рівень візового супроводу.

На порталі «Study in Ukraine» також подано орієнтовні відомості щодо вартості навчання за різними спеціальностями. Аналіз представлених даних свідчить про те, що понад половина іноземних здобувачів вищої освіти вибирає медичний або економічний напрям професійної підготовки. При цьому простежуються певні регіональні особливості освітніх уподобань: вступники з країн Азії та Африки переважно віддають перевагу медичним спеціальностям, тоді як студенти з держав пострадянського простору частіше вибирають економічні освітні програми. Вартість навчання за медичними та фармацевтичними спеціальностями становить від 1 500 до 5 000 доларів США за один навчальний рік. Водночас підготовка фахівців за іншими напрямками є менш витратною: для майбутніх економістів, інженерів, архітекторів і технічних спеціалістів річна оплата навчання коливається в межах від 1 500 до 3 500 доларів США [8].

На нашу думку, розширення контингенту іноземних студентів сприяє зміцненню міжнародного авторитету вітчизняних університетів та підвищенню їхньої конкурентоспроможності на світовому освітньому ринку. Крім того, залучення здобувачів освіти з інших держав позитивно позначається на фінансовому забезпеченні закладів вищої освіти, оскільки навчання іноземців в Україні здійснюється виключно на контрактних засадах.

Інтернаціоналізація освітніх програм може здійснюватися через різні організаційні моделі. Однією з них є франчайзинг, відповідно до якого іноземний університет делегує іншому закладу вищої освіти право реалізовувати власні освітні програми та видавати документи про освіту на визначених сторонами умовах. Іншою формою виступають програми-близнюки, що передбачають укладення угод між університетами щодо спільного впровадження освітніх програм із забезпеченням викладання тотожних навчальних дис-

циплін, застосуванням однакових засобів оцінювання результатів навчання, використанням ідентичного навчально-методичного забезпечення тощо. Також поширення набуває практика взаємного визнання освітніх програм, за якої результати навчання, здобуті студентами в закордонному партнерському ЗВО, зараховуються в українському університеті, а оцінки, отримані в українському закладі вищої освіти, визнаються під час подальшого навчання в іноземному університеті-партнері. У межах такої взаємодії функціонує система подвійних дипломів.

Зовнішня інтернаціоналізація пов'язана насамперед із потребою зміцнення та подальшого розвитку міжуніверситетського співробітництва. Водночас актуалізується завдання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних закладів вищої освіти, які функціонують в умовах низки викликів, зокрема труднощів міжнародного визнання дипломів, зростання масштабів освітньої міграції студентів за кордон на тлі несприятливих демографічних тенденцій посилення конкуренції за залучення й утримання висококваліфікованих фахівців.

У багатьох країнах світу вища освіта розглядається як важливий інструмент поширення національної культурної спадщини та зміцнення культурного впливу на міжнародному рівні. Такої стратегії дотримуються, зокрема, Великобританія, Китай, Німеччина та Франція.

Задля посилення власної культурної привабливості Великобританія активно використовує потенціал міжнародної організації «Британська Рада». Представництва цієї установи функціонують більш ніж у ста країнах шести континентів, забезпечуючи сприятливі умови для розвитку міжнародної взаємодії в освітній і культурній галузях.

Поширення китайської культури у світовому просторі здійснюється переважно через мережу Інститутів Конфуція, які створюються та функціонують на базі закордонних університетів-партнерів. Німеччина, своєю чергою, реалізує політику популяризації німецької мови за межами країни, підтримує міжнародне культурне співробітництво та презентує світовій спільноті особливості власного куль-

турного, суспільного й політичного розвитку через мережу культурних центрів, що діють при інститутах Гете в різних країнах світу.

Важливим напрямом діяльності Інституту Гете є розв'язання культурно-політичних проблем, зумовлених процесами глобалізації, розроблення інноваційних концепцій гуманістично орієнтованого світоустрою, заснованого на взаєморозумінні між народами та визнанні культурного різноманіття як суспільної цінності. До ключових завдань у сфері культури належать популяризація найкращих досягнень сучасної німецької культури, підтримка німецько-української співпраці, організація професійних контактів і творчих зустрічей між німецькими та українськими митцями й представниками інтелектуальної спільноти.

Подібні цілі реалізуються й урядом Франції. На території України за підтримки Посольства Франції (l'Ambassade de France en Ukraine) здійснюють діяльність шість центрів «Альянс Франсез» («Fondation Alliance Française»). Зазначена культурно-просвітницька некомерційна громадська організація спрямовує свою діяльність на популяризацію французької мови й культури за кордоном, розширення культурного різноманіття та стимулювання міжкультурного діалогу.

До основних завдань мережі «Альянс Франсез» належать розвиток співробітництва в освітній, мовній і культурній сферах; формування сучасного позитивного іміджу французької мови як актуального та практично значущого засобу міжнародної комунікації на територіях присутності організації; консолідація осіб, зацікавлених у поглибленні знань про французьку мову та культуру Франції; підтримка культурних обмінів, що сприяють взаємному зближенню різних культур.

Для реалізації зазначених завдань мережа «Alliance Française» спільно з Французьким інститутом (l'Institut français d'Ukraine) забезпечує функціонування курсів французької мови для дітей, дорослих і представників бізнес-середовища; створила Інформаційний центр сучасної Франції з відповідною медiateкою; розробила систему екзаменів і тестів з французької мови (DELF Junior, DELF Prim, DELF/DALF, DELF PRO, TEF/TEFAQ, TCF); на постійній основі організовує культурні

заходи, присвячені вивченню французької мови та популяризації франкомовних культур; забезпечує діяльність Консультаційного центру з питань здобуття вищої освіти у Франції.

Проведений аналіз процесів інтернаціоналізації освітнього простору в зазначених країнах дав підстави констатувати, що результативне виконання завдань, покладених на систему вищої освіти, безпосередньо залежить від урахування мовного чинника. За таких умов інтернаціоналізація передбачає досягнення оптимального співвідношення між використанням національної мови та англійської мови, яка функціонує як загальновизнана *lingua franca*. Водночас інтернаціоналізація змістового наповнення іншомовної підготовки зумовлює потребу створення навчально-методичних матеріалів на засадах комунікативного й діяльнісного підходів, упровадження інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, застосування інтерактивних сенсорних екранів у навчальному процесі. Отже, іноземна мова виступає не лише інструментом міжкультурної взаємодії, розвитку культурних зв'язків і поширення освітніх можливостей, а й важливим засобом формування професійної та полікультурної компетентностей здобувачів освіти.

Стратегії інтернаціоналізації закладів вищої освіти [13; 14; 15; 16] визначають ключові напрями здійснення міжнародної діяльності університетів. До пріоритетних завдань міжнародної діяльності вітчизняних ЗВО належать посилення інтеграційних процесів у глобальному освітньому й науковому просторі, упровадження передових світових підходів до організації освітнього процесу та проведення наукових досліджень, розширення експорту освітніх послуг, реалізація наукоємних і високотехнологічних проєктів, залучення фінансової підтримки із зарубіжних джерел у формі міжнародних грантів. Задля нарощування експорту освітніх послуг заклади вищої освіти вживають комплекс заходів, спрямованих на диверсифікацію переліку освітніх пропозицій за спеціальностями, що користуються попитом на міжнародному ринку праці, розроблення магістерських освітніх програм англійською мовою, упровадження нових моделей цільової підготовки

іноземних фахівців відповідно до контрактів, укладених із зарубіжними компаніями. Фінансове забезпечення зазначених ініціатив переважно здійснюється за рахунок ресурсів міжнародних програм «Erasmus Plus», «Erasmus Mundus», «Tempus» та «Horizon Europe».

Підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти у ЗВО пов'язується із запровадженням викладання англійською мовою магістерських освітніх компонентів і курсів для здобувачів наукових ступенів, з удосконаленням діяльності університетських мовних курсів, орієнтованих на студентів і науково-педагогічних працівників. Важливим складником цього процесу є посилення рівня іншомовної підготовки шляхом залучення іноземних волонтерів – носіїв мови [13, с. 5]. Водночас реалізація інтернаціоналізації освітньої діяльності зумовлює необхідність розроблення навчальних програм та іншої нормативної документації англійською мовою [13, с. 10]. Організаційно-інституційний аспект інтернаціоналізації охоплює впровадження програм розвитку іншомовних і міжкультурних компетентностей, забезпечення можливостей закордонного стажування для науково-педагогічного, адміністративного та управлінського персоналу, створення ефективної системи підтримки й надання додаткових послуг іноземним студентам і викладачам, стимулювання участі працівників університету в міжнародних проєктах і програмах співробітництва [13, с. 13].

Отже, інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови як засіб підвищення якості професійної підготовки студентів реалізується за кількома ключовими напрямами. До них належать міжнародна мобільність студентів, професорсько-викладацького складу та адміністративного персоналу ЗВО; забезпечення взаємного визнання кваліфікацій у сфері вищої освіти в європейському регіоні для продовження навчання за кордоном через використання системи кредитів ECTS; оновлення та модернізація освітніх програм шляхом викладання навчальних дисциплін іноземними мовами, створення спільних і подвійних програм підготовки. Важливе значення має й міжнародна мобільність освітніх програм, що охоплює транснаціональну освіту та марке-

тингову взаємодію між державами, регіонами й університетами, орієнтовану переважно на залучення іноземних студентів і формування міжнародних консорціумів. Не менш значущим напрямом виступає участь у розбудові транскордонних освітньо-наукових мереж та активізація міжнародного співробітництва на стратегічному рівні.

У зв'язку з цим одним з пріоритетних завдань сучасного закладу вищої освіти постає підготовка фахівців, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах інтернаціональних колективів, виявляти толерантне ставлення до етнофорів, успішно функціонувати в полікультурному середовищі та адаптуватися до процесів професійної мобільності й міграції робочої сили. Реалізація зазначеного завдання сприятиме залученню іноземних студентів, викладачів і науковців до спільної проєктної діяльності, посиленню міжнародної академічної активності фахівців та подальшій модернізації національної системи вищої освіти. Водночас така модернізація охоплює не лише розширення практики викладання фахових дисциплін іноземними мовами, а й здійснення комплексних адміністративно-організаційних перетворень в керуванні освітнім процесом, упровадження інноваційних педагогічних технологій навчання, розвиток дистанційної освіти та повноцінне функціонування кредитно-трансферної системи навчання, що в сукупності забезпечує відповідність якості освіти міжнародним стандартам.

Сучасна стратегія інтернаціоналізації змісту фахової підготовки, зокрема навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Ділова іноземна мова», актуалізує необхідність трансформації мовної політики закладів вищої освіти. На нашу думку, прагнення ЗВО інтегруватися до єдиного світового освітнього простору передбачає посилення уваги до лінгвістичного складника інтернаціоналізації. Така потреба зумовлена тим, що недостатній рівень сформованості іншомовної компетентності у сфері професійного й академічного дискурсу, обмежений розвиток навичок усної та письмової англомовної комунікації істотно ускладню-

ють професійне становлення особистості, стримують кар'єрне зростання та обмежують можливості участі в міжнародній науковій діяльності.

Низький рівень володіння іноземною мовою здатний спричинити виникнення комунікативних бар'єрів, що негативно впливають на подальший професійний розвиток фахівця. В умовах глобалізації іншомовна підготовка дедалі частіше розглядається не як додаткова конкурентна перевага, а як базова універсальна компетентність. Її відсутність нерідко ставить під сумнів відповідність особи вимогам професійної кваліфікації та може суттєво обмежувати можливості працевлаштування. Науково-педагогічні працівники й дослідники, які не володіють іноземною мовою на належному рівні, позбавляються можливості працювати з іноземними першоджерелами та автентичними науковими матеріалами, ознайомлюватися з провідними світовими науковими досягненнями, представляти результати власних досліджень міжнародній академічній спільноті під час конференцій, симпозіумів, семінарів, практик і закордонних стажувань. Як наслідок, вони мають обмежені можливості для формування міжнародного індексу цитування, отримання грантової підтримки, участі в міжнародних дослідницьких проєктах та професійних наукових мережах. Відповідно, знижується їхній внесок у зміцнення позицій університету на міжнародному освітньому ринку та підвищення конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти [18]. Отже, якість мовної підготовки у системі університетської освіти слід розглядати не лише як чинник індивідуальної професійної успішності, але й як важливу передумову соціально-економічного розвитку держави та підвищення суспільного добробуту.

Освітньо-професійні програми першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти доцільно проєктувати таким чином, щоб вони забезпечували належні умови для ефективної академічної мобільності та успішної професійної діяльності в міжнародному середовищі. На сучасному етапі розвитку вищої освіти особливої актуальності набуває проблема інтернаціона-

лізації змісту іншомовної підготовки та вдосконалення методики викладання іноземної мови професійного спрямування в немовних закладах вищої освіти України. Перспективним напрямом розв'язання зазначеної проблеми є комплексне впровадження методологічних підходів «English for Specific Purposes» («Англійська мова для спеціальних цілей») і «English for Academic Purposes» («Англійська мова для навчальних цілей»). За таких умов інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови реалізується через спеціально розроблені робочі програми навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» та «Ділова іноземна мова», зміст яких ґрунтується на використанні спеціалізованої термінології, фахового, академічного й лінгвосоціокультурного дискурсу, властивого відповідній галузі знань і спеціальності. Велике значення в цьому процесі мають засвоєння професійної термінології, сформованість умінь здійснювати презентаційну діяльність іноземною мовою, здатність сприймати на слух, розуміти та перекладати спеціалізовані автентичні тексти [20].

Спираючись на результати аналізу соціологічних, економічних, демографічних і геополітичних чинників, можемо констатувати збереження провідних позицій англійської мови у сферах науки, економіки та освіти світового рівня. Існує ймовірність суттєвих трансформацій у методиці навчання іноземних мов і методологічних підходах до їх викладання. Упродовж найближчого десятиліття англійська мова дедалі рідше функціонуватиме як окрема навчальна дисципліна, оскільки буде інтегруватися у зміст предметних курсів. За таких умов одним з перспективним виступає впровадження інтегрованого навчання іноземної мови та спеціальності як інноваційної стратегії іншомовної професійної підготовки. Сучасні професійно орієнтовані освітні програми, у центрі яких перебуває безпосередньо іноземна мова, вже неповною мірою відповідають актуальним вимогам підготовки фахівця до професійної діяльності в міжнародному середовищі. Безумовно, навчання за програмами ESP зберігає свою практичну значущість і не втрачає актуальності. Проте сучасні тенденції розвитку вищої освіти акту-

алізують необхідність удосконалення системи іншомовної підготовки студентів шляхом інтеграції методологічних засад ESP та EAP, що сприятиме підвищенню ефективності формування їхньої професійної комунікативної компетенції.

У зв'язку з цим центральне місце в навчальній програмі з іноземної мови має посідати саме фахова дисципліна. За умов інтернаціоналізації освітнього простору іноземна мова виконує насамперед інструментальну функцію, забезпечуючи передачу та засвоєння предметних знань з відповідної спеціальності. Відповідно, у межах інтегрованого курсу доцільним є одночасне оцінювання як рівня володіння іноземною мовою, так і ступеня засвоєння змісту предметної дисципліни. Реалізація такого підходу потребує тісної взаємодії між лінгвістичними та профільними кафедрами, оскільки предметномовне інтегроване навчання (Content Language and Integrated Learning) спрямоване на паралельне оволодіння іноземною мовою та фаховими знаннями.

Методологічним підґрунтям CLIL виступають теорія соціального інтеракціонізму, яка розкриває взаємозв'язок мислення, мовлення та соціальної взаємодії (Л. Виготський), теорія мови С. Крашена. Концептуальна модель CLIL базується на чотирьох взаємопов'язаних компонентах: «Content» (зміст), «Culture» (культура), «Communication» (комунікація) та «Cognition» (пізнання). Зазначена концепція передбачає не лише засвоєння іноземної мови професійного спрямування, а й формування здатності до розуміння соціокультурного дискурсу, розвиток навичок міжкультурної взаємодії та вдосконалення когнітивних здібностей студентів.

На нашу думку, одним з ефективних напрямів підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти в контексті інтернаціоналізації змісту іншомовної підготовки є розроблення інтегрованого спецкурсу, побудованого на засадах методології CLIL. Реалізація такого курсу сприятиме формуванню комплексу компетенцій, необхідних для успішної професійної діяльності в міжнародному освітньому та фаховому середовищі. Зокрема, йдеться про здатність усвідомлю-

вати міждисциплінарні зв'язки на рівні освітніх програм і навчально-методичних матеріалів; уміння забезпечувати умови для розвитку навчальної автономії студентів шляхом використання технологій змішаного навчання (blended learning); готовність здійснювати публічну презентацію та аргументований захист результатів дослідження (роботи) іноземною мовою під час участі в міжнародних заходах.

Важливим результатом такого навчання виступає набуття знань щодо психолінгвістичних процесів, які визначають ефективність засвоєння нового навчального матеріалу в умовах білінгвального навчання, розвиток уміння вдосконалювати когнітивні навички шляхом послідовного переходу від елементарних розумових операцій, зокрема запам'ятовування та класифікації, до складніших форм інтелектуальної діяльності, таких як аналіз, синтез, абстрагування та висунення гіпотез. Не менш значущим є оволодіння вербальними й невербальними технологіями навчальної підтримки (scaffolded learning), здатність ефективно використовувати інноваційні інформаційно-комунікаційні технології, виконувати декілька завдань одночасно (multitasking). Крім того, інтегрований спецкурс має забезпечувати формування вмінь створювати сприятливий освітній мікроклімат, заснований не на конкурентній взаємодії, а на кооперації студентів. Упровадження такого курсу на засадах інтегрованого навчання забезпечує сформованість у майбутніх фахівців навичок ефективної усної та письмової професійно орієнтованої комунікації, готовності до активної участі в професійному та академічному дискурсах в умовах сучасного полікультурного середовища.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що інтернаціоналізація освітнього простору є багатовимірним процесом, який поширюється на всі напрями функціонування університетів і насамперед спрямований на розвиток міжнародного співробітництва за умови здійснення внутрішніх трансформацій у закладі вищої освіти. У зв'язку з цим ключові напрями діяльності університетів у контексті інтернаціоналізації передбачають інтеграцію до навчальних планів обов'язкових

та вибіркових дисциплін міжнародного спрямування; насичення змісту традиційних навчальних курсів міжнародною проблематикою, прикладами та практиками; проєктування освітніх програм, орієнтованих на підготовку іноземних студентів; упровадження навчальних планів, спрямованих на формування готовності студентів до професійної діяльності в міжнародних компаніях; забезпечення викладання навчальних дисциплін іноземними мовами; залучення до освітнього процесу зарубіжних викладачів і науковців; організацію віртуальних аудиторій за участю студентів з різних країн світу; відкриття курсів з міжкультурної комунікації, культури народів світу, країнознавства та ділової іноземної мови.

Особливого значення для реалізації зазначених завдань набуває інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови як важливий чинник підвищення якості професійної підготовки студентів. Її потенціал пов'язаний із забезпеченням академічної мобільності здобувачів освіти, розширенням можливостей мобільності викладачів і науковців, створенням спільних науково-дослідницьких проєктів із закордонними закладами вищої освіти, реалізацією програм подвійних дипломів, відкриттям філіалів університетів за межами країни.

Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти ґрунтовно розроблено у працях провідних зарубіжних учених. Однією з найбільш цитованих є концепція Дж. Найт [24], яка визначає інтернаціоналізацію як процес інтеграції міжнародного, міжкультурного та глобального вимірів у цілі, функції та результати діяльності закладів вищої освіти. Вона акцентує увагу на системному характері інтернаціоналізації та необхідності її реалізації саме на рівні змісту освітніх програм, а не лише через академічну мобільність.

Подальший розвиток ідей інтернаціоналізації навчального плану здійснила Б. Ліск [25], яка розробила концепцію інтернаціоналізації курикулу. Дослідниця підкреслює, що інтернаціоналізований зміст навчання має забезпечувати формування у здобувачів вищої освіти глобальної перспективи, міжкультурної чутливості та здатності діяти в міжнародному професійному середовищі. Особливу увагу Б. Ліск приді-

ляє результатам навчання та їх узгодженню з міжнародними стандартами.

Проблема формування міжкультурної компетентності в контексті інтернаціоналізації освіти представлена у дослідженнях А. Гаален і Д. Дірдорф [21], які пропонують процесну модель міжкультурної компетентності. Їхні дослідження мають безпосереднє значення для навчання іноземних мов, оскільки доводять, що міжкультурна компетентність формується не спонтанно, а через цілеспрямовано інтернаціоналізований освітній зміст.

У контексті глобалізації освіти важливими є також напрацювання Б. Вехтера [33] і С. Райхерт [28], які аналізують інституційні стратегії інтернаціоналізації та підкреслюють роль навчальних програм як ключового інструмента підвищення якості освіти. Вони наголошують на тому, що ефективність інтернаціоналізації значною мірою залежить від наявності чітких критеріїв її оцінювання. Проблематика інтернаціоналізації освіти загалом і змісту навчання іноземної мови зокрема перебуває у центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Сукупність проведених досліджень сформувала міждисциплінарний масив наукових знань, що поєднує положення педагогіки, лінгводидактики, теорії курикулуму, міжкультурної комунікації та міжнародної освіти. Для української наукової традиції характерним є переважне зосередження на прикладних і методичних аспектах інтеграції іноземної мови в освітній простір. Зокрема, у працях О. Волошиної [5], В. Ковальнової [10], Д. Кочмар [11], В. Малик [26], Я. Поченюк [11], Л. Терлецької [17] висвітлено роль іноземної мови в системі професійної підготовки, проаналізовано механізми її використання як засобу формування міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти. Дослідники обґрунтовують положення про те, що іноземна мова виконує важливу функцію у реалізації міжнародних освітніх завдань, забезпечуючи комунікативну, соціокультурну та професійну спрямованість навчального змісту. Особлива увага приділяється необхідності змістового й тематичного збагачення курсів іноземної мови міжнародним досвідом, міжкультурними ситуаціями та професійно орієнтованими комунікативними практиками.

Водночас у вітчизняному науковому просторі досі не сформовано єдиного концептуально цілісного підходу до визначення сутності інтернаціоналізації змісту освіти. У більшості праць увага зосереджується переважно на характеристиці окремих складників цього процесу або описі методичних механізмів його реалізації, тоді як узгоджене теоретичне трактування залишається недостатньо розробленим. Зокрема, у дослідженнях В. Василенко [3], Г. Клімової [9] та К. Присяжнюк [3] інтернаціоналізація розглядається через оновлення змістового наповнення освітнього процесу й упровадження міжкультурних підходів до викладання. Проте питання інтеграції зазначеного феномена в систему стратегічного розвитку освіти висвітлено недостатньо повно.

На відміну від цього, у міжнародному науковому дискурсі інтернаціоналізація інтерпретується як комплексний і стратегічно організований процес. Зарубіжними науковцями запропоновано низку концептуальних підходів до її осмислення та моделювання, зокрема в межах теорій Internationalisation of Curriculum та Internationalisation at Home. Так, в оглядовій статті, опублікованій у «Journal of Applied Research in Higher Education» [30], систематизовано провідні напрями реалізації інтернаціоналізації в освітніх програмах. До них віднесено інтеграцію глобальної проблематики у зміст навчання, використання міжкультурних кейсів, вивчення іноземних мов як інструмента доступу до міжнародного академічного досвіду, знань і практик, створення освітнього середовища, що забезпечує взаємодію здобувачів освіти з різними культурними контекстами. У межах такого підходу інтернаціоналізація трактується не як окремий добір навчальних матеріалів, а як цілісна трансформація освітнього дизайну, що охоплює всі рівні організації освітнього процесу.

У дослідженні Г. Аморіма, С. Сарменто та К. Фінарді [22] основну увагу приділено значенню мовного чинника у реалізації стратегій інтернаціоналізації вищої освіти. Автори обґрунтовують розгляд іноземної мови як одного з ключових механізмів забезпечення доступу до глобального освітнього простору,

який охоплює академічну мобільність, між-університетське співробітництво та реалізацію спільних освітніх проєктів. При цьому особливий акцент зроблено на взаємозв'язку мовної компетентності з іншими глобальними компетентностями, серед яких визначальне місце посідають міжкультурна, цифрова та соціальна компетентності.

Результати емпіричних досліджень, представлені, зокрема, у праці Х. Тхі Тху Ле, К. Ле Мінь, Т. Тран, Т. Тхі Нгієм, Х. Тхань Нгуєн, М. Дук Ла, Т. Нгок Нгуєн [32], засвідчують позитивне ставлення студентів до інтернаціоналізованих складників курсу іноземної мови. Найвищий рівень схвалення отримують компоненти, що передбачають використання міжкультурної проблематики, автентичних навчальних матеріалів та комунікативних завдань, спрямованих на забезпечення міжкультурної взаємодії. Отримані дані підтверджують практичну результативність зазначених підходів та слугують емпіричним обґрунтуванням їхньої вагомості ролі у формуванні лінгвістичної готовності здобувачів вищої освіти до здійснення міжнародної комунікації.

Вивчення наукових праць В. Бейкера, Ф. Фанга [19], А. Саліха, Л. Омар [29], М. Фам, В. Нгуєн, Х. Хоанг, Т. Нгуєн, Д. Ле, Дж. Барнетт [27] дає підстави стверджувати, що в сучасному науковому дискурсі спостерігається розширення кола проблем, пов'язаних з інтернаціоналізацією мовної освіти. Особливу увагу дослідники приділяють ролі англійської мови як *lingua franca* академічного спілкування, питанням проєктування інтернаціоналізованих освітніх курсів на засадах ЕМІ та CLIL, застосуванню міждисциплінарних і проєктно орієнтованих форм навчання, оцінюванню освітніх результатів крізь призму глобальної компетентності.

Суттєвою особливістю міжнародного наукового дискурсу є акцентування уваги на необхідності системного впровадження принципів інтернаціоналізації в освітню політику та організаційну культуру закладів вищої освіти. Відображення такого підходу простежується в програмних документах організацій, зокрема European Higher Education Area [31] та International Association of Universities [23]. Закладені в них положення

виконують функцію теоретико-методологічних орієнтирів для наукових розвідок, предметне поле яких виходить за межі окремих навчальних дисциплін. Таким чином, проведений аналіз наукових джерел дає змогу констатувати наявність стійкої тенденції до подальшого розвитку теоретичних засад інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови. Ця тенденція виявляється у формуванні цілісного концептуального простору, створенні узагальнених моделей інтеграції глобального компонента в освітній зміст, накопиченні емпіричних доказів позитивного впливу інтернаціоналізації на результати навчання.

Водночас як у вітчизняному, так і в міжнародному науковому дискурсі актуальною залишається проблема уніфікації дефініційного апарату та впорядкування підходів до оцінювання результативності процесів інтернаціоналізації. Саме ці питання визначають перспективні напрями подальших теоретичних пошуків і прикладних досліджень у зазначеній сфері.

Результати аналізу філософської, психолого-педагогічної та лінгводидактичної літератури дають підстави стверджувати, що питання інтернаціоналізації вищої освіти, інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови посідає вагомe місце в сучасних наукових розвідках як українських [3; 5; 9; 10; 11; 17; 26], так і зарубіжних учених [19; 22; 27; 29; 30; 32]. У науковому дискурсі зазначену проблему досліджують у взаємозв'язку з процесами глобалізації, інтеграцією національних освітніх систем до європейського освітнього простору, розширенням академічної мобільності та необхідністю підготовки конкурентоспроможних фахівців для міжнародного ринку праці.

У філософському вимірі інтернаціоналізацію освіти трактують як об'єктивний наслідок взаємодії культур у глобальному освітньому середовищі, що створює передумови для становлення полікультурної особистості, здатної до конструктивного міжкультурного діалогу та толерантної комунікативної взаємодії [9]. За таких умов освіта не лише виконує функцію трансляції знань, а й виступає важливим інструментом інтеграції національного культурного й освітнього досвіду у світовий освітній простір.

У працях педагогічного спрямування [3; 19; 26; 27; 32] основну увагу приділено особистісним аспектам інтернаціоналізації. Зокрема, дослідники акцентують на формуванні лінгвістичної готовності здобувачів вищої освіти до участі в міжнародних академічних обмінах, розвитку міжкультурної компетенції, професійної ідентичності та мотивації до іншомовної комунікації, на підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах міжнародного й полікультурного середовища. Наголошується на тому, що інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови сприяє активізації когнітивного розвитку студентів, удосконаленню їхнього критичного мислення, розвитку рефлексивних здібностей і розширенню можливостей професійної самореалізації.

У межах лінгводидактичних та методичних досліджень [5; 10; 11; 17; 22] проблема інтернаціоналізації розкривається через упровадження міжнародно орієнтованого змісту освітніх програм, використання автентичних іншомовних ресурсів, поєднання професійного та міжкультурного компонентів у процесі навчання іноземної мови, застосування сучасних освітніх технологій, зокрема CLIL, проєктного навчання, віртуальної академічної мобільності та онлайн-співпраці.

Водночас узагальнення емпіричних даних, отриманих у закладах вищої освіти [19; 22; 27; 32], засвідчує, що процес інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови здебільшого реалізується несистемно та має фрагментарний характер. Здебільшого він обмежується використанням окремих автентичних матеріалів або залученням міжнародної термінології. Аналіз наявних практик дав змогу встановити недостатній рівень розробленості питань, пов'язаних зі структурною організацією інтернаціоналізованого змісту, його системною інтеграцією у професійну підготовку здобувачів вищої освіти, з визначенням критеріїв оцінювання результативності такого навчання. Отже, незважаючи на наявність значного масиву наукових досліджень, проблема інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови як цілісного педагогічного феномена та дієвого чинника підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти

залишається недостатньо опрацьованою й потребує подальшого теоретичного осмислення та методичного обґрунтування.

Інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови орієнтована на розширення традиційної мовної підготовки, яка переважно концентрується на опануванні *grammar and vocabulary*, та спрямована на формування комплексу глобальних компетентностей. Їх наявність забезпечує здатність здобувача вищої освіти не лише здійснювати іншомовну комунікацію, а й ефективно функціонувати як повноправний учасник міжнародного академічного та професійного дискурсу. У табл. 1 узагальнено й систематизовано основні наукові підходи до трактування сутності інтернаціоналізації освіти.

Під впливом сучасних глобалізаційних процесів, зокрема зростання академічної мобільності, активного впровадження цифрових технологій та посилення євроінтеграційних тенденцій, система вищої освіти постає перед необхідністю переосмислення цільових орієнтирів і змістових засад професійної підготовки майбутніх фахівців. За таких умов інтернаціоналізація набуває статусу провідної стратегії розвитку, що зумовлює трансформацію не лише організаційної структури закладів вищої освіти, а й навчальних програм, педагогічних практик та очікуваних результатів освітнього процесу, забезпечуючи їх відповідність вимогам глобального конкурентного середовища [23; 31].

Одним з найбільш перспективних шляхів розв'язання окресленої проблеми є впровадження стратегії «Інтернаціоналізація вдома» («*Internationalization at Home*»), сутність якої полягає в системній інтеграції міжнародних і міжкультурних компонентів у внутрішній освітній простір закладу вищої освіти. Реалізація цього підходу забезпечує доступність міжнародного досвіду для всіх здобувачів освіти незалежно від їхньої участі в програмах закордонної мобільності. Практичне втілення стратегії передбачає модернізацію навчальних планів, залучення іноземних викладачів, зокрема із застосуванням онлайн-форматів взаємодії, формування мультикультурного освітнього середовища. У результаті студенти отримують можливість набувати

Таблиця 1

Систематизація визначень поняття «інтернаціоналізація освіти»

Підхід	Провідні дослідники	Сутність поняття	Акцент
Процесний (класичний)	Джейн Найт (Jane Knight)	Процес інтегрування міжнародного, міжкультурного та глобального вимірів у цілі, функції та механізми надання освітніх послуг.	Системність: розгляд інтернаціоналізації як безперервного процесу розвитку та змін на всіх рівнях освітньої системи.
Програмно орієнтований	Бетті Ліск (Betty Leask)	Інтернаціоналізація навчальних програм (IoC), що передбачає інтеграцію міжнародного контексту в зміст, методи викладання та процедури оцінювання.	Зміст навчання: фокусування на компонентах Curriculum та освітній діяльності, що реалізується безпосередньо в навчальному середовищі.
Результативний (компетентнісний)	Дарла Дірдорфф (Darla Deardorff)	Процес формування міжнародних і міжкультурних компетентностей, відповідних знань і навичок.	Здобувач освіти: орієнтація на кінцевий результат освітнього процесу – підготовку випускника, здатного ефективно діяти в глобальному середовищі.
Соціально-ціннісний	Ганс де Віт (Hans de Wit)	Стратегічний механізм реагування на виклики глобалізації, спрямований на підвищення якості освіти та наукових досліджень шляхом розвитку міжнародної співпраці.	Цінність та якість: інтернаціоналізація розглядається як інструмент удосконалення освітньої діяльності, а не як самоціль.
Внутрішній (At Home)	Йос Білен (Jos Beelen), Елспет Джонс (Elspeth Jones)	Концепція «Інтернаціоналізація вдома», що передбачає створення умов для набуття студентами міжнародного досвіду в межах власного університетського середовища.	Доступність: орієнтація на більшість студентів, які не залучені до програм міжнародної академічної мобільності.

міжнародного досвіду без виїзду за межі країни, розвиваючи глобальну компетентність, міжкультурну обізнаність і готовність до участі в міжнародних академічних обмінах безпосередньо в процесі навчання [30].

До провідних складових частин концепції «інтернаціоналізації вдома» належать інтернаціоналізація курикулу, цифровізація освітнього процесу, міжкультурна взаємодія та розвиток глобальних компетентностей. Інтернаціоналізація курикулу передбачає інтегрування міжнародного виміру й глобальних перспектив у зміст і процес реалізації освітніх програм вищої освіти. Важливим напрямом виступає використання цифрових технологій, що забезпечують проведення онлайн-лекцій, організацію віртуальних академічних обмінів, налагодження співпраці з іноземними закладами вищої освіти за допомогою платформи Zoom та інших цифрових засобів комунікації. Не менш значущим аспектом є міжкультурна взаємодія, яка реалі-

зується через залучення іноземних студентів і викладачів до освітнього та соціокультурного простору університету, створення інклюзивного академічного середовища. Розвиток глобальних навичок спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до професійної діяльності в міжнародному контексті, формування критичного мислення та вдосконалення комунікативних умінь [22; 32].

Висновки. Узагальнення наукових підходів дає підстави трактувати інтернаціоналізацію змісту навчання іноземної мови як цілеспрямований і системно організований процес інтеграції міжнародних, міжкультурних та глобальних складників у зміст освіти. Реалізація такого процесу забезпечує формування у здобувачів вищої освіти іншомовної комунікативної, міжкультурної та професійної компетенцій, розвиток лінгвістичної готовності до участі в міжнародній співпраці та міжкультурних академічних обмінах. У площині іншомовної підготовки інтернаціоналізація змісту не обмежується опануван-

ням іноземної мови як інструмента комунікації. Вона передбачає включення студентів до іншомовного професійного дискурсу, ознайомлення з міжнародними стандартами, професійними цінностями й моделями фахової діяльності, поширеними у світовому освітньому та професійному просторі.

Структурна організація інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови охоплює цільовий, змістовий, процесуальний, компетентнісний і результативний компоненти. Призначення цільового компонента полягає у формуванні конкурентоспроможного фахівця, спроможного ефективно здійснювати професійну діяльність у міжнародному та міжкультурному середовищі. Змістовий компонент передбачає включення до навчальних програм з іноземної мови міжнародної проблематики, автентичних професійно орієнтованих текстів, міжкультурних знань і світового професійного досвіду. Реалізація процесуального компонента забезпечується шляхом використання інноваційних методів і форм навчання, серед яких CLIL, ЕМІ, проєктне навчання, віртуальна академічна мобільність,

онлайн-співпраця та проблемно-орієнтоване навчання. Компетентнісний компонент спрямований на формування в здобувачів вищої освіти іншомовної комунікативної, міжкультурної та професійної компетенцій, лінгвістичної готовності до участі в міжкультурних академічних обмінах. Результативний компонент характеризує досягнутий рівень лінгвістичної готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурної професійної комунікації та міжнародної співпраці.

Отже, інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови є складним багатовимірним педагогічним явищем, у межах якого поєднуються ціннісні, змістові та діяльнісні характеристики освітнього процесу. Її реалізація виступає вагомим чинником підвищення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти та розширення їхньої готовності до ефективної діяльності в міжнародному академічному й професійному середовищі.

Інформація про використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Список використаних джерел

1. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: аналітичні матеріали у двох частинах / О. Воробйова, М. Дебич, І. Линьова, В. Луговий, О. Оржель, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, К. Трима; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Прінтеко, 2020. 317 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf (дата звернення: 09.06.2025).
2. В українських ЗВО навчається понад 21 тисяча іноземних студентів. URL: <https://mon.gov.ua/news/v-ukrainskykh-zvo-navchaietsia-ponad-21-tysiacha-inozemnykh-studentiv> (дата звернення: 13.02.2026).
3. Василенко В., Присяжнюк К. Стратегії впровадження інтернаціоналізації в закладах вищої освіти. *Вісник Книжкової палати*. 2024. № 8. С. 30–35. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.8\(337\).30-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.8(337).30-35).
4. Вербицька А. Інтернаціоналізація як основний напрям розвитку вищої освіти. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 160–164.
5. Волошина О. Багатомовність як основний фактор підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти в лінгвосоціокультурному просторі. *Молодь і ринок*. 2025. № 1 (233). С. 75–88. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322519>.
6. Гришук Ю., Крикун В. Адаптивний підхід до іншомовної підготовки та мовного тестування відповідно до вимог НАТО STANAG 6001 у Збройних Силах України. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2022. № 3 (110). С. 225–240. DOI: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.3\(110\).2022.225-240](https://doi.org/10.35433/pedagogy.3(110).2022.225-240).
7. Дебич М. Інтернаціоналізаційні тренди та їхній вплив на вищу освіту. *IDEAS. Philosophical Journal. Special Scientific Issues*. 2023. № 21–22. С. 40–52. DOI: [https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1\(21\)-2\(22\)-40-52](https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1(21)-2(22)-40-52).
8. Іноземні студенти в Україні. URL: <http://studyinukraine.gov.ua/uk/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini> (дата звернення: 17.06.2025).
9. Клімова Г. Інтернаціоналізація вищої освіти як найважливіший чинник розвитку міжнародних відносин. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2024. № 3 (62). С. 187–202. DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.62.310910>.

10. Ковальова К. Застосування ігрових технологій на заняттях з англійської мови для студентів аграріїв. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 3 (31). С. 537–556. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3\(31\)-537-556](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3(31)-537-556).
11. Кочмар Д., Поченюк Я. Технології формування міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти у процесі навчання іноземної мови. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука. Серія: Педагогіка та психологія*. 2024. № 2. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2024-2-3>.
12. Пилаєва Т. Деякі аспекти інтернаціоналізації вищої освіти Австралії. *Proceedings of X International Scientific and Practical Conference "Modern Science: Innovations and Prospects" (June 25-27, 2022)*. Stockholm: SSPG Publish, 2022. P. 227–230. URL: <https://sci-conf.com.ua/x-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-25-27-iyunya-2022-goda-stokgolm-shvetsiya-arhiv> (дата звернення: 21.09.2025).
13. Стратегія інтернаціоналізації Вінницького національного аграрного університету до 2025. URL: <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/internacionalizaciaukr.pdf> (дата звернення: 21.09.2025).
14. Стратегія інтернаціоналізації Львівського торговельно-економічного університету. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Viddil_Mizhnar_Zvjazkiv/Docs/2017_Strategia.pdf (дата звернення: 05.08.2025).
15. Стратегія інтернаціоналізації співробітництва в галузі освіти Національного авіаційного університету на 2018–2028 pp. URL: http://interdep.nau.edu.ua/files/documents/internationalization_strategy.pdf (дата звернення: 05.08.2025).
16. Стратегія інтернаціоналізації Харківського національного медичного університету на 2019–2025 pp. URL: http://knmu.kharkov.ua/attachments/5691_str-intern.pdf (дата звернення: 05.08.2025).
17. Терлецька Л. Вплив соціально-економічних змін на процес іншомовної фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Ушинського*. 2025. Вип. 3 (152). С. 195–200. DOI: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-26>.
18. Товканець Г. Компетентнісний підхід у професійній підготовці як тенденція сучасної європейської освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. № 1 (50). С. 281–284. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.281-284>.
19. Baker W., Fang F. Intercultural citizenship and the internationalisation of higher education: the role of English language teaching. *Journal of English as a Lingua Franca*. 2022. № 11 (1). P. 63–75. DOI: <https://doi.org/10.1515/jelf-2022-2067>.
20. Byram M. *Autobiography of intercultural encounters: Context, concepts and theories*. Strasbourg: Council of Europe, 2022. 47 p.
21. Deardorff D., Gaalen A. Assessing Internationalization Outcomes. In D.K. Deardorff, H. de Wit, B. Leask, & H. Charles (Eds.). *The Handbook of International Higher Education*. New York: Routledge, 2023. P. 147–164. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003447863-10>.
22. Finardi K., Amorim G., Sarmento S. Internationalization of Higher Education and the Role of Languages: Insights from the Global North and the Global South. *Education and Linguistics Research*. 2024. Vol. 10. № 1. P. 18–46. DOI: <https://doi.org/10.5296/elr.v10i1.22006>.
23. International Association of Universities. URL: <https://iau.global> (дата звернення: 05.01.2026).
24. Knight J. The Changing Landscape of International Academic Mobility: Four Analytical Frameworks. *Regional Universities and International Joint Universities*. Cham: Springer, 2025. P. 15–28. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-96570-8_2.
25. Leask B. Rethinking the Internationalization of Higher Education as a Transformational Educational Endeavor. *International Higher Education*. 2025. № 123. P. 23–24. DOI: <https://doi.org/10.6017/895b9e0d.49d42ff3>.
26. Malyk V. Internationalization of higher education institutions as one of the pedagogical conditions for the development of foreign language communicative culture of students. *Educational Challenges*. 2025. Vol. 30. Issue 2. P. 176–190. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2025.30.2.14>.
27. Pham M., Nguyen V., Hoang H., Nguyen T., Le D., Barnett J. Internationalization and English medium education in Vietnamese universities: Professional role transformation among English language lecturers. *Research in Comparative and International Education*. 2023. Vol. 18. Issue 2. P. 292–316. DOI: <https://doi.org/10.1177/17454999231170736>.
28. Reichert S., Beflügelt oder ausgebremst? Chancen und Herausforderungen innovativer Lernumgebungen an deutschen Hochschulen in internationaler Perspektive / in Becker A., Stang R. (Hrsg.) *Lernwelt Hochschule 2030. Konzepte und Strategien für eine zukünftige Entwicklung*. Berlin: De Gruyter Saur, 2022. P. 91–103. DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110729221-007>.

29. Salih A., Omar L. Globalized English and users' intercultural awareness: Implications for internationalization of higher education. *Citizenship, Social and Economic Education*. 2021. Vol. 20. Issue 3. P. 181–196. DOI: <https://doi.org/10.1177/20471734211037660>.
30. Soulé M., Parmaxi A., Nicolaou A. Internationalization at home in higher education: a systematic review of teaching and learning practices. *Journal of Applied Research in Higher Education*. 2025. Vol. 17. № 7. P. 29–60. DOI: <https://doi.org/10.1108/JARHE-10-2023-0484>.
31. The European Higher Education Area. URL: <https://eha.info/page-home-page> (дата звернення: 05.01.2026).
32. Thi Thu Le H., Le Minh C., Tran T., Thi Nghiem T., Thanh Nguyen H., Duc La M., Ngoc Nguyen T. Internationalization of higher education in Asia: a bibliometric analysis based on Scopus database from 2003 to 2022. *Cogent Education*. 2024. Vol. 11. № 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2322892>.
33. Wächter B. An Introduction: Internationalization at Home in Context. *Journal of Studies in International Education*. 2003. Vol. 7. №1. P. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.1177/1028315302250176>.

References

1. Vorobiova, O., Debych, M., Lynova, I., Luhovyi, V., Orzhel, O., Sliusarenko, O., Talanova, Zh., & Tryma, K. (2020). Analiz providnoho vitchyznianoho ta zarubizhnoho dosvidu shchodo otsiniuvannia yakosti vyshchoi osvity v umovakh yevrointehratsii: analitychni materialy u dvokh chastynakh [Analysis of leading national and international experience in assessing the quality of higher education in the context of European integration: Analytical materials in two parts]. V. Luhovyi & Zh. Talanova (Eds.). Kyiv: Printeko. 317 p. Retrieved 9 June 2025 from https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Analiz_ocinki_VO_v_umovah_internac_ch1-2_analit_IVO-2020-317p_avtors-kolektiv.pdf [in Ukrainian].
2. V ukrainskykh ZVO navchaietsia ponad 21 tysiacha inozemnykh studentiv [More than 21 thousand international students are studying at Ukrainian higher education institutions]. Retrieved 13 February 2026 from <https://mon.gov.ua/news/v-ukrainskykh-zvo-navchaietsia-ponad-21-tysiacha-inozemnykh-studentiv> [in Ukrainian].
3. Vasylenko, V., & Prysiazniuk, K. (2024). Stratchii vprovadzhennia internatsionalizatsii v zakladakh vyshchoi osvity [Strategies for implementing internationalisation in higher education institutions]. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 30–35. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.8\(337\).30-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.8(337).30-35) [in Ukrainian].
4. Verbytska, A. (2017). Internatsionalizatsiia yak osnovnyi napriam rozvytku vyshchoi osvity [Internationalisation as a major direction in the development of higher education]. *Young Scientist*, 11 (51), 160–164 [in Ukrainian].
5. Voloshyna, O. (2025). Bahatomovnist yak osnovnyi faktor pidhotovky studentiv ahrarnykh zakladiv vyshchoi osvity v linhvosotsiokulturnomu prostori [Multilingualism as a main factor in the training of students of agricultural institutions of higher education in the linguistic and socio-cultural space]. *Youth and Market*, 1 (233), 75–88. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322519> [in Ukrainian].
6. Hryshchuk, Yu., & Krykun, V. (2022). Adaptivnyi pidkhid do inshomovnoi pidhotovky ta movnoho testuvannia vidpovidno do vymoh NATO STANAG 6001 u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Adaptive approach to foreign language training, language testing to assess language proficiency levels according to NATO STANAG 6001 in the armed forces of Ukraine]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 3 (110), 225–240. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.3\(110\).2022.225-240](https://doi.org/10.35433/pedagogy.3(110).2022.225-240) [in Ukrainian].
7. Debych, M. (2023). Internatsionalizatsiini trendy ta yikhnyi vplyv na vyshchu osvitu [Internationalisation trends and their impact on higher education]. *IDEAS. Philosophical Journal. Special Scientific Issues*, 21–22, 40–52. [https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1\(21\)-2\(22\)-40-52](https://doi.org/10.34017/1313-9703-2023-1(21)-2(22)-40-52) [in Ukrainian].
8. Inozemni studenty v Ukraini [Foreign students in Ukraine]. Retrieved 17 June 2025 from <http://studyinukraine.gov.ua/uk/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini> [in Ukrainian].
9. Klimova, H. (2024). Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity yak naivazhlyvishyi chynnyk rozvytku mizhnarodnykh vidnosyn [Internationalization of higher education as the most important factor in the development of international relations]. *Bulletin of the Yaroslav Mudryi National Law University*, 3 (62), 187–202. <https://doi.org/10.21564/2663-5704.62.310910> [in Ukrainian].
10. Kovalova, K. (2024). Zastosuvannia ihrovykh tekhnolohii na zaniattiakh z anhliiskoi movy dlia studentiv ahrariiv. Nauka i tekhnika sohodni [Use of game technologies in English classes for agrarian students]. *Science and Technology Today*, 3 (31), 537–556. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3\(31\)-537-556](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3(31)-537-556) [in Ukrainian].
11. Kochmar, D., & Pocheniuk, Ya. (2024). Tekhnolohii formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity u protsesi navchannia inozemnoi movy [Technologies of forming intercultural competences of higher education students in the process of teaching a foreign language]. *Bulletin of Academician Stepan Demianchuk International Economic and Humanitarian University. Series: Pedagogy and Psychology*, 2, 18–23. <https://doi.org/10.32782/3041-2021/2024-2-3> [in Ukrainian].

12. Pylaieva, T. (2022). Deiaki aspekty internatsionalizatsii vyshchoi osvity Avstralii [Some aspects of the internationalisation of higher education in Australia]. *Proceedings of the X International Scientific and Practical Conference "Modern Science: Innovations and Prospects"* (June 25–27, 2022, Stockholm, Sweden) (pp. 227–230). Stockholm: SSPG Publish. Retrieved 21 September 2025 from <https://sci-conf.com.ua/x-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-25-27-iyunya-2022-goda-stokholm-shvetsiya-arhiv> [in Ukrainian].
13. Stratehiia internatsionalizatsii Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu do 2025 [Internationalisation Strategy of Vinnytsia National Agrarian University until 2025]. Retrieved 21 September 2025 from <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/internacionalizaciaukr.pdf> [in Ukrainian].
14. Stratehiia internatsionalizatsii Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu [Internationalisation Strategy of Lviv University of Trade and Economics]. Retrieved 5 August 2025 from http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozidily/Viddil_Mizhnar_Zvjazkiv/Docs/2017_Strategia.pdf [in Ukrainian].
15. Stratehiia internatsionalizatsii spivrobitnytstva v haluzi osvity Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu na 2018–2028 rr. [Internationalisation Strategy for Cooperation in the Field of Education of the National Aviation University for 2018–2028]. Retrieved 5 August 2025 from http://interdep.nau.edu.ua/files/documents/internationalization_strategy.pdf [in Ukrainian].
16. Stratehiia internatsionalizatsii Kharkivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu na 2019–2025 rr. [Internationalisation Strategy of Kharkiv National Medical University for 2019–2025]. Retrieved 5 August 2025 from http://knmu.kharkov.ua/attachments/5691_str-intern.pdf [in Ukrainian].
17. Terletska, L. (2025). Vplyv sotsialno-ekonomichnykh zmin na protses inshomovnoi fakhovoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly [The impact of socio-economic changes on the process of foreign language professional training of future primary school teachers]. *Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. Ushynsky*, 3 (152), 195–200. <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2025-3-26> [in Ukrainian].
18. Tovkanets, H. (2022). Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi yak tendentsiia suchasnoi yevropeiskoi osvity [Competency-based approach to professional training as a trend in contemporary European education]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 1 (50), 281–284. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.281-284> [in Ukrainian].
19. Baker, W., & Fang, F. (2022). Intercultural citizenship and the internationalisation of higher education: the role of English language teaching. *Journal of English as a Lingua Franca*, 11 (1), 63–75. DOI: <https://doi.org/10.1515/jelf-2022-2067> [in English].
20. Byram, M. (2022). *Autobiography of intercultural encounters: Context, concepts and theories*. Strasbourg: Council of Europe [in English].
21. Deardorff, D., & Gaalen, A. (2023). Assessing Internationalization Outcomes. In D.K. Deardorff, H. de Wit, B. Leask, & H. Charles (Eds.). *The Handbook of International Higher Education*. New York: Routledge, 147–164. <https://doi.org/10.4324/9781003447863-10> [in English].
22. Finardi, K., Amorim, G., & Sarmiento, S. (2024). Internationalization of Higher Education and the Role of Languages: Insights from the Global North and the Global South. *Education and Linguistics Research*, 10 (1), 18–46. <https://doi.org/10.5296/elr.v10i1.22006> [in English].
23. International Association of Universities. Retrieved 5 January 2026 from <https://iau.global> [in English].
24. Knight, J. (2025). The Changing Landscape of International Academic Mobility: Four Analytical Frameworks. *Regional Universities and International Joint Universities*. Cham: Springer, 15–28. https://doi.org/10.1007/978-3-031-96570-8_2 [in English].
25. Leask, B. (2025). Rethinking the Internationalization of Higher Education as a Transformational Educational Endeavor. *International Higher Education*, 123, 23–24. <https://doi.org/10.6017/895b9e0d.49d42ff3> [in English].
26. Malyk, V. (2025). Internationalization of higher education institutions as one of the pedagogical conditions for the development of foreign language communicative culture of students. *Educational Challenges*, 30 (2), 176–190. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2025.30.2.14> [in English].
27. Pham, M., Nguyen, V., Hoang, H., Nguyen, T., Le, D., Barnett, J. (2023). Internationalization and English medium education in Vietnamese universities: Professional role transformation among English language lecturers. *Research in Comparative and International Education*, 18 (2), 292–316. <https://doi.org/10.1177/17454999231170736> [in English].
28. Reichert, S. (2022). Beflügelt oder ausgebrems? Chancen und Herausforderungen innovativer Lernumgebungen an deutschen Hochschulen in internationaler Perspektive / in Becker A., Stang R. (Hrsg.) *Lernwelt Hochschule 2030. Konzepte und Strategien für eine zukünftige Entwicklung*. Berlin: De Gruyter Saur, 91–103. <https://doi.org/10.1515/9783110729221-007> [in German].

29. Salih, A., & Omar, L. (2021). Globalized English and users' intercultural awareness: Implications for internationalization of higher education. *Citizenship, Social and Economic Education*, 20 (3), 181–196. <https://doi.org/10.1177/20471734211037660> [in English].
30. Soulé, M., Parmaxi, A., & Nicolaou, A. (2025). Internationalization at home in higher education: a systematic review of teaching and learning practices. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 17 (7), 29–60. <https://doi.org/10.1108/JARHE-10-2023-0484> [in English].
31. The European Higher Education Area. Retrieved 5 January 2026 from <https://eha.info/page-home-page> [in English].
32. Thi Thu Le, H., Le Minh, C., Tran, T., Thi Nghiem, T., Thanh Nguyen, H., Duc La, M., & Ngoc Nguyen, T. (2024). Internationalization of higher education in Asia: a bibliometric analysis based on Scopus database from 2003 to 2022. *Cogent Education*, 11 (1). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2322892> [in English].
33. Wächter, B. (2003). An Introduction: Internationalisation at Home in Context. *Journal of Studies in International Education*, 7 (1), 5–11. <https://doi.org/10.1177/1028315302250176> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 12.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 14.10.2026